

DÖDEN, SONENS MYSTERIUM

Vad skedde i Jesu död? Ingen kan säga, för ingen var där. På Golgota deltog åskådarna i dramat utifrån, allting utspelade sig bakom ridån. De såg en man dö, och sedan en man som dött. Endast Fadern var vittne till Sonens död. Men han har avslöjat mysteriet genom att låta Jesus uppstå: i döden föddes Jesus till det gudomliga.

Fadern var inte bara vittne, han spelade till och med den främsta rollen. Paulus påminner om Abraham som är redo att offra Isak när han talar om "honom som inte skonade sin egen son" (Rom 8:32, I Mos 22:16). Judas är "han som förrådde honom" (Matt 10:4), "han blev utlämnad av överstepräster och rådsherrarna" (Luk 24:20) och av Pilatus (Matt 27:26). Även Fadern "utlämnade honom för att befria oss alla (Rom 8:32). Jesus visste att han var "utlämnad" av Fadern: "detta är min kropp som utges för er" (Luk 22:19). Den passiva verbformen tillskriver Gud denna handling (exegeterna kallar det för *passivum divinum*). När Jesus upprepar att "Människosonen måste lida mycket" (Mark 8:31) gör han klart att detta öde är en del av "Guds plan och beslut" (Ap 2:23). "Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son" (Joh 3:16). *Men Gud utlämnar honom inte som de andra*. De utlämnar honom för att döda honom och driva ut honom från Israel och historien. Fadern utlämnar honom för att föda honom och sätta honom i centrum för allt. Petrus beskriver skillnaden: "Gud har gjort honom till Herre och till Messias, denne Jesus som ni har korsfäst" (Ap 2:36, jfr 3:14, 4:16). Han hindrade inte människorna från att döda honom, men han ville inte denna död på samma sätt som de. Han är Fadern, och han ville föda Jesus i döden. Jesu, Sonens död var nödvändig. Detta "måste" som kommer tillbaka och upprepas uttrycker en nödvändighet som finns inskriven i Guds plan. Vad kan skälet till detta ha varit? Det främsta skälet ligger i Jesus själv, i hans sonliga väsen där frälsningen fullkomnas: "Skulle inte Messias lida detta och gå in i sin härlighet" (Luk 24:26)? Den smärtsamma döden är nödvändig för den härliga födelsens skull. För att födas till "Guds son i makt och välde" (Rom 1:4) måste han dö bort från den köttsliga naturen, som är liksom syndens natur (Rom 8:3), i en tjänares gestalt (Fil 2:6). Det som gäller för

människorna gäller också för deras herre: ”kött och blod kan inte ärva Guds rike” (1 Kor 15:50).

För att gudomlighetens fullhet (Kol 2:9) skall kunna tas emot måste ett obegränsat utrymme skapas. Denna rymd är mottagandet av Fadern som föder. Att vara Son är att ta emot sig själv från Fadern. Ett oändligt mottagande måste motsvara den eviga födelsen. Två oändligheter möts i döden och uppståndelsen. Jesus låter sig utblottas, ”lydig intill döden, intill döden på ett kors” (Fil 2:8), men han utlämnar sig åt den som föder. Hädanefter lever han bara genom den som uppväcker honom.

När han tar emot Guds fullhet kan Jesus inom sig göra människornas mångfald till ett. ”Jesus skulle dö ... för att Guds skingrade barn skulle samlas och bli till ett” (Joh 11:52), för att de skulle samlas i honom. Tack vare den rymd som skapas i passionen kan Jesu ord bekräftas: ”Den dagen skall ni förstå att ni är i mig” (Joh 14:20). Detta ord, som enligt Johannes 14:20 riktas till lärjungarna, gäller för alla, eftersom alla människor har kallats till att frälsas i ”Kristus, som har blivit vår frihet” (jfr 1 Kor 1:30). Hans död måste vara enorm.

Det händer att man beskyller den teologi som betraktar Jesu död som inträdet i den härliga, sonliga gemenskapen för att ta bort det tragiska elementet från passionen. Enligt vissa former av teologi dör Jesus långt från Fadern, övergiven, krossad under syndernas vikt och den gudomliga rättfärdighet som vänder sig mot synden. Men kan något vara mera tragiskt för en människa än att behöva öppna sig för Guds oändlighet, anpassa sig till hans helighet och i honom ta emot hela den syndiga mänskligheten för att omfatta den i hans helighet? Människans börda av synd är enorm, men ingen av synderna och inte heller deras totalitet är oändlig, medan uppståndelsens härlighet är oändlig. Vem kan samla havets vatten i sin hand? Men skillnaden är ännu större mellan Jesu jordiska mänsklighet och den gudomliga fullhet som ”förkroppsligats” i honom (Kol 2:9). Vilka slitningar i sitt väsen, vilket urholkande och vidgande måste han inte ha upplevt! ”Han lärde sig att lyda genom att lida, och fullkomnades” (Heb 5:8). I Jesu passion förberedes uppståndelsens ”överväldigande, eviga härlighet” (jfr 2 Kor 4:17). Uppståndelsen uppenbarar dödens mening, den är dess mått. Det är ett oändligt mått. I den Guds helighet som han tar emot och som är större än alla

synder kan Jesus samla hela mänskligheten genom att svepa in den i denna så mycket större helighet.

Jesus kunde dö en väldig död, därför att han hade det oändliga mottagandets princip inom sig. Han var den evige Sonen, som blivit människa ända till döden, till en människas död. I det ögonblicket anammar det gudomliga sonskapets obegränsade mottagningsförmåga hela hans mänskliga väsen. Fadern utför detsamma som i Treenighetens mysterium – han föder Sonen, låter honom födas i oändlighet. Sonens utblottelse ända till döden – den *kenosis* Filippobrevet 2:6 talar om – är den yttersta konsekvensen av Sonens födelse i världen. Bödlarna dödade honom, men att dö i sitt oändliga sonskap, att dö vänd mot Fadern, är den yttersta gåva som Fadern ger Sonen som har fötts in i världen.

Alltifrån Jesu ursprung var den utblottade existensen rik på dold härlighet – lydnadens, sonskapets härlighet. Elden fanns under askan och satte allt i brand när utblottelsen blev total. Kenosis, detta självuttömmande, bestod av mottagande. Tillsammans med uppståndelsen utgör den ett unikt mysterium som aldrig skall förgås.

En evig födelse i döden

Jesus föds i döden men förblir där han är evigt född: livet som Son och döden bildar tillsammans det unika påskmysteriet. När han uppstår lämnar Jesus graven, men han träder inte ut ur sin döds mysterium. Han har kvar passionens sår, såret i sidan där Thomas kunde sticka in sin hand. Det är dödliga sår. Fram till den yttersta dagen (Ap 1:7) skall människorna ”se på honom som de har genomborrat” (Joh 19:37).

Där Jesus står i sin härlighet är han det segerrika lejonet och det offrade lammet (Upp 5:5). Blodet som stänks för syndernas förlåtelse och syndarnas renande är en del i den eviga liturgin (Heb 9:13, 12:24, 1 Pet 1:2, Upp 7:14). De troende kan alltid ”frimodigt gå in i helgedomen på den nya och levande väg genom förhänget – hans kropp – som han har invigt åt oss” (Heb 10:19). Enligt Johannes 17:1 ber Jesus Fadern att förhärliga honom så att han skall kunna ge evigt liv åt de sina. I Johannes 12:32 förkunnar han till och med att han skall dra alla till sig när han skall bli upphöjd från jorden, till himlen. Evangelisten anmärker att denna upphöjelse sker genom korset. Det är alltså

samma rörelse som leder till döden och till härligheten. Korset är den eviga härlighetens tron.

När dagens människor möter Kristus sker det där: i den död från vilken han har uppstått. De blir till en kropp med honom genom dopet (1 Kor 12:13) och dör och uppstår tillsammans med honom (Rom 6:3, Ef 2:, Kol 2:11-13, 3:1-3, jfr 2 Kor 4:10-12). När han ger sig åt dem är det som utgiven kropp och utgjutet blod.

Jesu sonskap kräver att han förblir i sin döds mysterium, i sin död vänd mot Fadern, i mottagandet av Fadern. Fadern tar inte ifrån honom det som ger honom hans ära som människa och Guds Son när han förhärligar honom. Uppståndelsen annullerar inte lydnaden intill döden eller det självutgivande där Jesus förenar sig med sin Fader, som är kärlek. Om den uppståndne befann sig bortom döden skulle han inte vara huvudet för den jordiska kyrkan som består av dödliga människor. Det skulle vara omöjligt för dem att dö med honom (2 Tim 2:11) för att delta i *hans* uppståndelse (Fil 3:10). Hans död är gemenskap med Fadern och med människorna, inte någon brytning. Den är evig.

Det kan förefalla en motsägelse att uppstå medan man förblir i döden. Men när det rör sig om döden som Sonens mysterium kan man acceptera paradoxen utan svårigheter. Enligt evangelisten Johannes är döden höjdpunkten i uppstigandet mot Fadern. Det förhärligande mötet äger rum på denna höjdpunkt, inte bortom den – alltså i döden. Förhärligandet är en akt av evig fullhet – det eviga förhärligandet håller kvar Jesus i den död från vilken det är oskiljaktligt. Förhärligandet är ett evigt nu, och döden är det också. Enligt Lukas 23:46 är döden självöverlåtande i Faderns händer; enligt Hebréerbrevet 9:14 är den ett offer till Fadern. För att överlåtelsen skall ske måste givandet motsvaras av mottagandet. När Jesus utger sig själv sker det inte i tomma luften – han blir mottagen. De två rörelserna möts. Samma händer som tar emot honom förhärligar honom. Det eviga förhärligandet bibehåller Jesus i det ögonblick han överlåter sig själv till faderns händer. Jesus förtjänar frälsningen genom sin död. Att förtjäna är att ta emot Guds gåva. Jesus uppfylls i detta mottagande, inte efteråt. Den eviga fullhet som fyller honom bibehåller honom i detta mottagande, i frälsningsförtjänsten. I evighet förtjänar han världens frälsning.

Den frälsande döden är inte bara en akt i det förflutna, dess aktualitet är evig. Kristus "har blivit vår frihet" (1 Kor 1:30), han är frälsningen i person, den bestående smältdegel där den syndiga mänskligheten omgjuts till "en ny skapelse" (2 Kor 5:17).

Enheten mellan döden och uppståndelsen förverkligas i den Helige Ande. Jesus uppoffrar sig i "evig ande" (Heb 9:14), han öppnar sig för Fadern i en ande "med söners rätt" (jfr Rom 8:15). Fadern uppväcker Jesus i den Helige Ande, som är hans faderliga kraft. Fadern föder i Anden och Sonen låter sig födas i Anden. Anden gör döden och uppståndelsen till ett och samma mysterium, på samma sätt som han i Guds innersta mysterium är en enda person i två andra och förenar dem i enhet. Sonen dör i Faderns kärlek (Joh 14:31), Fadern uppväcker honom genom sin kärlek. Anden är kärleken och gör döden och uppståndelsen till ett enda kärleksmysterium. På så vis försäkrar han frälsningens ständiga aktualitet och låter förstå att Jesus förblir i den död han uppstår från.

Påskmysteriet är ett Treenighetens mysterium. Sonen öppnar sig för Fadern och låter sig födas. Fadern från vilket allting kommer låter honom dö så och föder honom i döden. Guds ende Ande är på en gång faderskapets och sonskapets ande, dödens och uppståndelsens kraft.

Teologin om påskmysteriet förminskar inte dödens betydelse genom att upphöja uppståndelsen. Jesu död är inte längre något som hör till det förflutna, en händelse som en gång skett och nu är över. Den är förevigad. I den och i uppståndelsen har Treenigheten märkt hela skapelsen med sitt sigill.

François-Xavier Durwell